

Pingstdagen

Predikan 2024-05-19, distansgudstjänst.

Kyrkoherde Sten Rydh, Evangelisk-Lutherska Kyrkan i Sverige.

I Guds, Faderns, + Sonens och den helige Andes, namn. Amen.

Bön: Käre himmelske Fader! Vi tackar dig för pingstens under, att du sände din helige Ande över apostlarna till att påminna dem om allt vad Kristus lärde och gjorde. Tack att du genom din helige Andes inspiration nu talar också till oss genom ditt heliga ord. Bevara oss i din kyrka så att vi genom Andens verk tror och lär allt vad Ordet säger så att vi får nåd att också vittna om detta för världen och så till sist med alla trogna i alla tider få ingå i den eviga saligheten. Genom din Son, Jesus Kristus, vår Herre och Frälsare. Amen.

Dagens ämne: Den helige Andes utgjutande.

Epistel: Apg. 2:1-1. Evangelium: Joh. 14:23-31

Jesus sade: Om någon älskar mig, håller han fast vid mitt ord. Och min Far ska älska honom, och vi ska komma till honom och ta vår boning hos honom. 24 Den som inte älskar mig håller inte fast vid mina ord. Ordet som ni hör är inte mitt, det kommer från Fadern som har sänt mig.

25 Detta har jag sagt er medan jag ännu är kvar hos er. 26 Men Hjälparen, den helige Ande som Fadern ska sända i mitt namn, han ska lära er allt och påminna er om allt som jag sagt er.

27 Frid lämnar jag åt er. Min frid ger jag er. Jag ger er inte det som världen ger. Låt inte era hjärtan oroas och tappa inte modet. 28 Ni har hört att jag har sagt er: Jag går bort, och jag kommer till er igen. Om ni älskade mig skulle ni vara glada över att jag går till Fadern, för Fadern är större än jag. 29 Nu har jag sagt det till er innan det sker, för att ni ska tro när det har skett.

30 Jag ska inte säga er mycket mer, för denna världens furste är på väg. Han har ingen makt över mig, 31 men världen måste förstå att jag älskar Fadern och gör som Fadern har befallt mig.

Vi firar idag pingstens stora högtid. Med rätta är pingsten tillsammans med julen och påsken kristenhetens allra största helgdagar. Jesu födelse, hans försoningsverk på korset, hans uppståndelse och himmelsfärd skulle inte ha förkunnats för hela världen om inte pingstens under hade skett. Genom pingstens händelser uppfyllde Jesus det löfte han gett till apostlarna om att han skulle leda dem fram till hela sanningen. Det är just den helige Andes uppgift att genom apostlarna för alla tider bevara det ord som Anden genom verbalinspirationen har ingivit. Verbalinspiration (ordinspirationen) betyder att inte bara innehållet i stort utan varje ord i den heliga Skrift är inspirerat av den helige Ande. Detta gäller både gamla och nya testamentet.

I Hebréerbrevet står det: *”I forna tider talade Gud många gånger och på många sätt till fäderna genom profeterna, men nu i den sista tiden har han talat till oss genom sin Son. Honom har han insatt som arvinge till allt, och genom honom har han också skapat universum. Sonen är utstrålningen av Guds härlighet och hans väsens avbild, och han bär allt med sitt mäktiga ord.”* (Hebr. 1:1f).

Sedan Gud först hade talat genom profeterna talade han genom Kristus. Men sedan lovade han att den helige Ande också skulle tala genom apostlarna. Om detta säger Jesus i vår text: *Detta har jag sagt er medan jag ännu är kvar hos er. Men Hjälparen, den helige Ande som Fadern ska sända i mitt namn, han ska lära er allt och påminna er om allt som jag sagt er (Joh. 14:25f).*

Detta ord innebär att Andens verk på den första pingstdagen var uppfyllelsen av vad Jesus här lovade sina apostlar. Det är visserligen sant att den helige Ande också kommer till varje troende människa och tar sin boning i hennes liv. Anden skänks genom ordet och dopet och föder människan på nytt. Den troende människan får också andliga gåvor, först och främst syndernas förlåtelse men sedan också andra gåvor och uppgifter. Men det är inte detta som pingstens under främst handlar om. Pingsten är en helt unik händelse som ger just apostlarna den särskilda gåva som redan profeten Joel vittnade om: *”Och det ska ske i de sista dagarna, säger Gud, att jag utgjuter av min Ande över allt kött”* (Apg. 2:17). Petrus betonar att det som skedde på pingstdagen var uppfyllelsen av denna profeta. Sedan är det klart att – som också Luther betonar – säkerligen många andra under skedde av dem Joel talar om. Men i egentlig mening innebar pingstens händelser att Anden enligt Jesu löfte talar just genom apostlarna.

Lukas berättar i apostlagärningarna om hur apostlarna först samlades för att enligt Skriftens ord välja en ersättare till Judas Iskariot. I psaltaren står det om förrädaren: *”En annan ska ta över hans ämbete”* (Ps. 69:26, Apg. 1:20). Därför utvaldes med lottens hjälp Mattias som den tolfte aposteln (Apg. 1:26). Genom denna av Gud ingivna särskilda händelse står det klart, att just dessa tolv var de av Gud själv utvalda apostlarna. Mattias var också, säger Petrus, en av dem som *”varit med oss under hela den tid då Herren Jesus gick in och gick ut ibland oss, från det att han döptes av Johannes till den dag han togs upp ifrån oss... ett vittne om Jesu uppståndelse tillsammans med oss.”* (Apg. 1:21f). Det betonas alltså att Mattias liksom de övriga elva apostlarna varit tillsammans med Jesus under hela hans offentliga verksamhet. Valet av Mattias leddes av Gud själv. Därför räknades nu Mattias som en av de tolv apostlarna, och detta bekräftades också av att han var med om det under som kort därefter skedde på pingstdagen.

Omedelbart efter berättelsen om valet av Mattias står det: *”När pingstdagen kom var de alla samlade”* (Apg. 2:1). Detta kan inte syfta på annat än på de tolv, som versen innan omnämnts. Om dessa tolv apostlar står det därefter: *”Då hördes plötsligt från himlen ett dån som när en våldsam storm drar fram, och det fyllde hela huset där de satt. Tungor som av eld visade sig för dem och fördelade sig och satte sig på var och en av dem. Alla uppfylldes av den helige Ande och började tala främmande språk, allteftersom Anden ingav dem att tala”* (Apg. 2:2-4).

Detta pingstunder är helt unikt. Det är den frälsningshistoriska uppfyllelsen av Jesu löfte i vår text till apostlarna: *”Men Hjälparen, den helige Ande som Fadern ska sända i mitt namn, han ska lära er allt och påminna er om allt som jag sagt er”* (v 26).

Var och en av apostlarna fick en tunga av eld över sitt huvud. Det betonas särskilt att eldstungorna fördelades, en till varje apostel. *”Tungor som av eld visade sig för dem och fördelade sig och satte sig på var och en av dem.”* Därefter gjorde den helige Ande ett märkligt under, så att alla på sitt eget språk hörde vad apostlarna sade. Jerusalem var vid denna tid en mycket stor stad och till pingsten hade också många pilgrimer från främmande länder kommit till den stora högtiden. Pingsten firades varje år 50 dagar

efter påsk till minne av Mose lags utgivande på Sinai. Många brukade då vallfärda till Jerusalem. Apostlarna satt i ett hus när undret skedde. Detta var ett tecken som Gud gjorde som vi inte kan förstå på naturlig väg. Även om apostlarna troligen gick ut ur huset till en stor, öppen plats kan man inte förklara hur alla samtidigt hörde sina egna språk talas av dem. Det står ju:

I Jerusalem bodde fromma judiska män från alla folk under himlen. När dånet hördes samlades folkskaran, och alla var skakade eftersom var och en hörde sitt eget språk talas. Håpna och förundrade frågade de: "Är de inte galileer, alla de som talar? Hur kan då var och en av oss höra sitt eget modersmål? Vi är parter, meder och elamiter, vi bor i Mesopotamien, Judeen och Kappadokien, i Pontus och Asien, i Frygien och Pamfylän, i Egypten och i trakterna kring Kyrene i Libyen, vi är inflyttade från Rom, vi är judar och proselyter, kretensare och araber – ändå hör vi dem tala på våra egna språk om Guds väldiga gärningar!" De var alla håpna och förvirrade och frågade varandra: "Vad kan det här betyda?" (Apg. 2:5-12)

Den mäktiga stormen, dånet, eldslågorna över apostlarna och förkunnelsen på alla dessa språk samtidigt (hela 17 områden/kategorier nämns i texten) måste ha varit en överväldigande och säkert också skrämmande upplevelse. Vi kan dra parallellen till vad som hände när Mose den första pingsten gick upp på Sinai berg. Den gången hördes också ett stort dån och folket bävade och alla var skräckslagna.

Inför den helige Ande är vi människor mycket små. När Anden talar måste vi bäva. När Guds lag dundrar blir människan liten och hennes synd blir stor. Vi människor vill inte ställas inför Gud på detta sätt. Därför var det också några som genast försökte bortförklara Andens verk genom apostlarna och hånfullt ropade: "*De har druckit sig fulla på sött vin*" (v 13).

Petrus träder då fram med en mäktig predikan. Nu är apostlarna inte längre ängsliga, som de var inför Jesu lidande och död. Nu har Jesus uppfyllt sitt löfte och apostlarna talar frimodigt Guds ord inför allt folket. Pingsten är därför i motsats till både julen och påsken en offentlig händelse som sker mitt i en storstad riktad till allt folket. Vid Jesu födelse var det inte så. Där fanns bara Josef och Maria och några herdar. Jesus predikade visserligen för många människor, men budskapet om detta sändes ut i världen först efter pingsten. Vid Jesu lidande och död ropade visserligen en stor folkmassa: korsfäst, korsfäst! Men när Jesus dog skedde inte någon offentlig predikan om innebörden av detta. Påskmorgonens händelser bevitnades enbart av några få personer. Men Jesus lovade att Anden skulle komma när han var borta. Och nu på pingstdagen skedde detta under. Petrus predikan är mycket mäktig. Han förkunnar om Jesu död och uppståndelse och riktar udden mot dem som varit med och ropat "korsfäst, korsfäst!" Det står att det högg till i hjärtat på dem. Guds ord talade till dem i Andens kraft. Petrus avslutade sin predikan med orden:

Denne Jesus har Gud uppväckt, och vi är alla vittnen till det. Han har blivit upphöjd till Guds högra sida och fått den utlovade helige Ande av Fadern, och han har utgjutit det som ni ser och hör. David har ju inte stigit upp till himlen, men han säger: Herren sade till min Herre: Sätt dig på min högra sida tills jag lagt dina fiender som en pall under dina fötter. Därför kan hela Israels folk veta säkert att denne Jesus som ni korsfäste, honom har Gud gjort till både Herre och Messias." (Apg. 2:32-36).

Sedan står det:

När de hörde detta högg det till i hjärtat på dem, och de frågade Petrus och de andra apostlarna: "Bröder, vad ska vi göra?" Petrus svarade dem: "Omvänd er och låt er alla döpas i Jesu Kristi namn, så att era synder blir förlättna. Då får ni den helige Ande som gåva. Löftet gäller er och era barn och alla dem som är långt borta, alla som Herren vår Gud kallar." Med många andra ord vittnade han och vädjade till dem: "Låt er frälsas från det här bortvända släktet!" De som tog emot hans ord döptes, och antalet lärjungar ökade den dagen med omkring tre tusen. (v. 37-41).

Denna predikan av Petrus var en direkt följd av Andens utgjutande. I och med pingstens under skedde två viktiga saker.

Det första var att Jesu löfte till apostlarna gick i uppfyllelse. Den helige Ande kom på ett alldeles särskilt sätt över dem så att de talade och skrev Guds ord. Apostlarna och deras nära medarbetare och sedan också Paulus, som kallades direkt av Jesus såg till att nya testamentets skrifter kom till. Därför gäller apostlarnas ord om Skriftens inspiration både gamla och nya testamentet. Petrus skriver: *Framför allt ska ni veta att ingen profetia i Skriften har kommit till genom egen tolkning. Ingen profetia har burits fram genom någon människas vilja, utan ledda av den helige Ande har människor talat vad de fått från Gud* (2 Petr. 1:20f). Och Paulus skriver: *Hela Skriften är utandad (inspirerad) av Gud och nyttig till undervisning, tillrättavisning, upprättelse och fostran i rättfärdighet* (2 Tim. 3:16).

Det andra var att den helige Ande genom apostlarnas ord nu kom att verka i den kristna kyrkan i alla tider. Ordet gick ut i hela världen. När Petrus för första gången predikade för hedningarna var det för folket i Cornelius hus. De kom till tro genom Petrus predikan om Jesus och det står att den helige Ande föll över dem. Då sade Petrus: *"Ingen kan väl hindra att de döps med vatten, när de har fått den helige Ande precis som vi?"* Och han befälde att de skulle döpas i Jesu Kristi namn (Apg. 10:47f). Detta har av somliga missuppfattats som en "ny pingst". Men så lär inte Skriften. Pingstdagens händelse var unika. Men de utgjorde början på apostlarnas förkunnelse som skulle gå ut i hela världen. Den helige Ande hade förvisso funnits under hela gamla testamentets tid och genom profeternas ord hade många kommit till tro. Men man väntade på en kommande Messias. I och med pingstens under förkunnas nu för hela världen att Messias, Jesus Kristus, har kommit. Så kallar Anden även i vår tid genom kyrkan herdar och lärare som skall förkunna allt det som Jesus har lärt genom apostlarna. Så förvaltas nya förbundets sakrament dopet, bikten och nattvarden, där den helige Ande verkar.

Den som vill få del av den helige Andes gåva skall därför inte lyssna på dem som menar att Anden i vår tid kommer med nya uppenbarelser och en ny pingst. Det är en svärmisk, obiblisk förkunnelse. Nej, Anden ges oss endast genom apostlarnas ord. Genom vanliga, mänskliga bokstäver, ord och meningar, översatta till otaliga språk talar idag den helige Ande genom den heliga Skrift. Det sker offentligt genom de präster och biskopar som klart och tydligt lär enligt Skriftens ord. Endast genom en biblisk undervisning får vi på rätt sätt höra lag och evangelium och ta del av Andens rätta gåvor. Så leder oss den helige Ande till tro på Jesus Kristus och till kyrkans andliga gemenskap i alla tider. Till sist för oss Anden genom ordet, våra fötters lykta, ända hem till himmelens salighet.

Amen.

Bön. Lovad vare Gud och välsignad i evighet, som med sitt ord har tröstat, lärt, förmanat och varnat oss. Hans helige Ande stadfäste ordet i våra hjärtan, att vi inte må vara glömska hörare, utan ordets görare, och så dagligen tillväxa i tro, hopp, kärlek och tålamod intill änden, och bli evigt saliga. Genom Jesus Kristus, vår Herre och Frälsare. Amen.